

Bentsojen viisas käyttö: kenelle, koska?

Antti Mikkonen

Psykiatrian erikoislääkäri

Päihdelääketieteen erityispätevyys

@addiktiopsyk

Addiktum

Saalistusvietti?

Saalistusvietti

- Petoeläimille, kuten koiraeläimille, erityisesti kuuluva vietti. Vietin pohjalla on sen virittävä nälkä ja tarve sen tyydyttämiseen. Tämän **vietin laukaisee aktiiviksi havainto saaliseläimestä**. Saalistusviettiin olennaisesti liittyy taistelutahto, jonka avulla eläin jatkaa kamppailua vaikeissakin tilanteissa.

”Päihdelääkkeiden” käytössä keskeisintä:

VUOROVAIKUTUSTAITOT

KOKONAISUUDEN

HAHMOTTAMINEN

PSYYYKKISEN KÄRSIMYKSEN

HUOMIOIMINEN

Luennon sisältö

1. Päihdelääkärin ajankohtaiset haasteet?
2. Bzd-käytön luokittelu käytännön työssä ja viisas käyttö eri tilanteissa
3. Yhteenveto

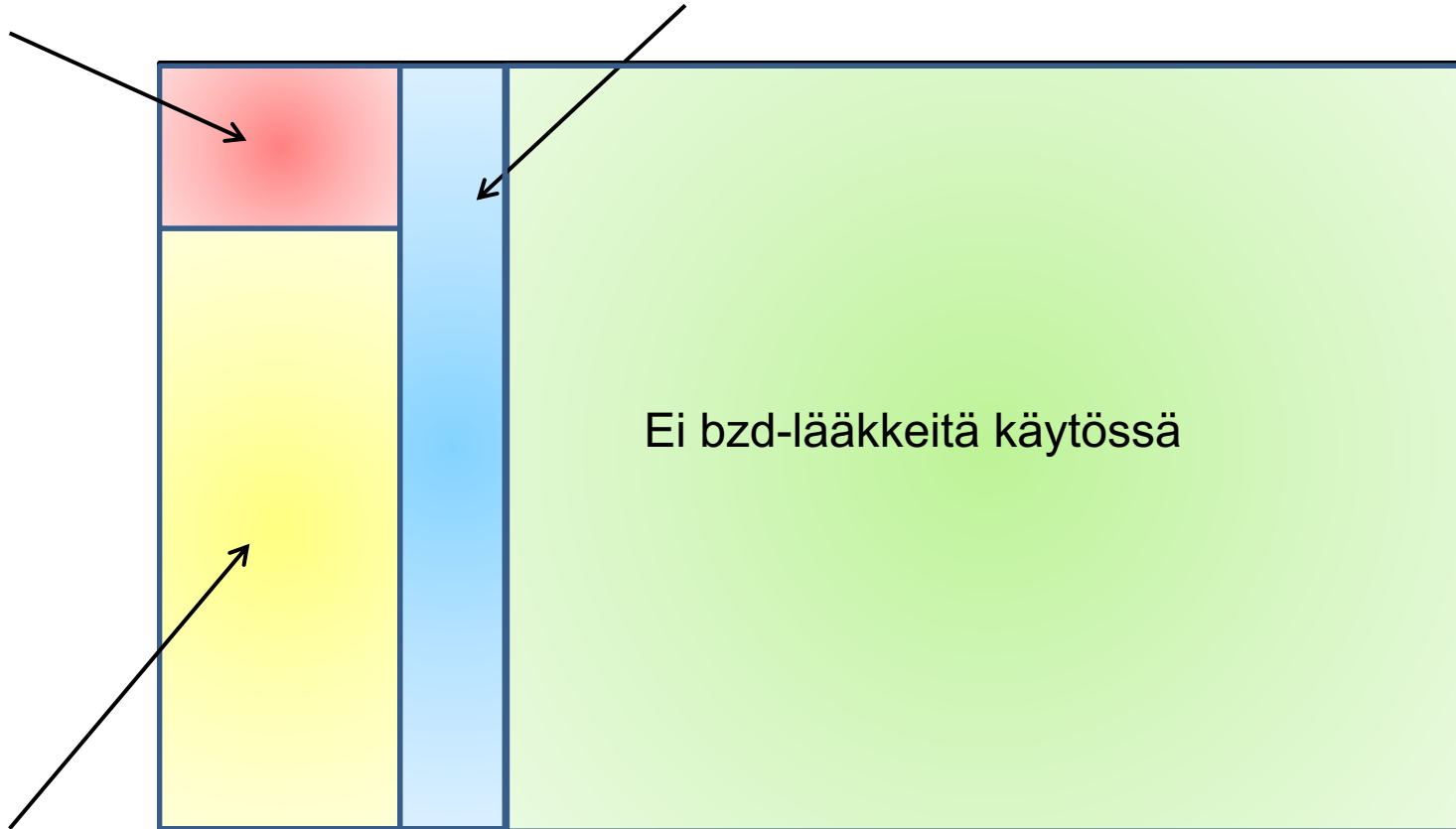
Päihdelääkärin ajankohtaiset haasteet

- Ksalol-epidemia
 - Vieroituksen järjestäminen avohoitona usein mahdotonta
- Aktiivisesta päihdeongelmasta kärsivien bzd-tukilääkitykset
- Päihdehoidon vähäiset resurssit
 - Bzd-vieroituksen toteuttaminen avohoitona vaatii paljon tukea ja valvontaa
- Eri yksiköiden ja alueiden vaihtelevat käytännöt

Mikä on tärkein lokero?

Päihdekäyttö-riippuvuus

Ongelmaton käyttö?

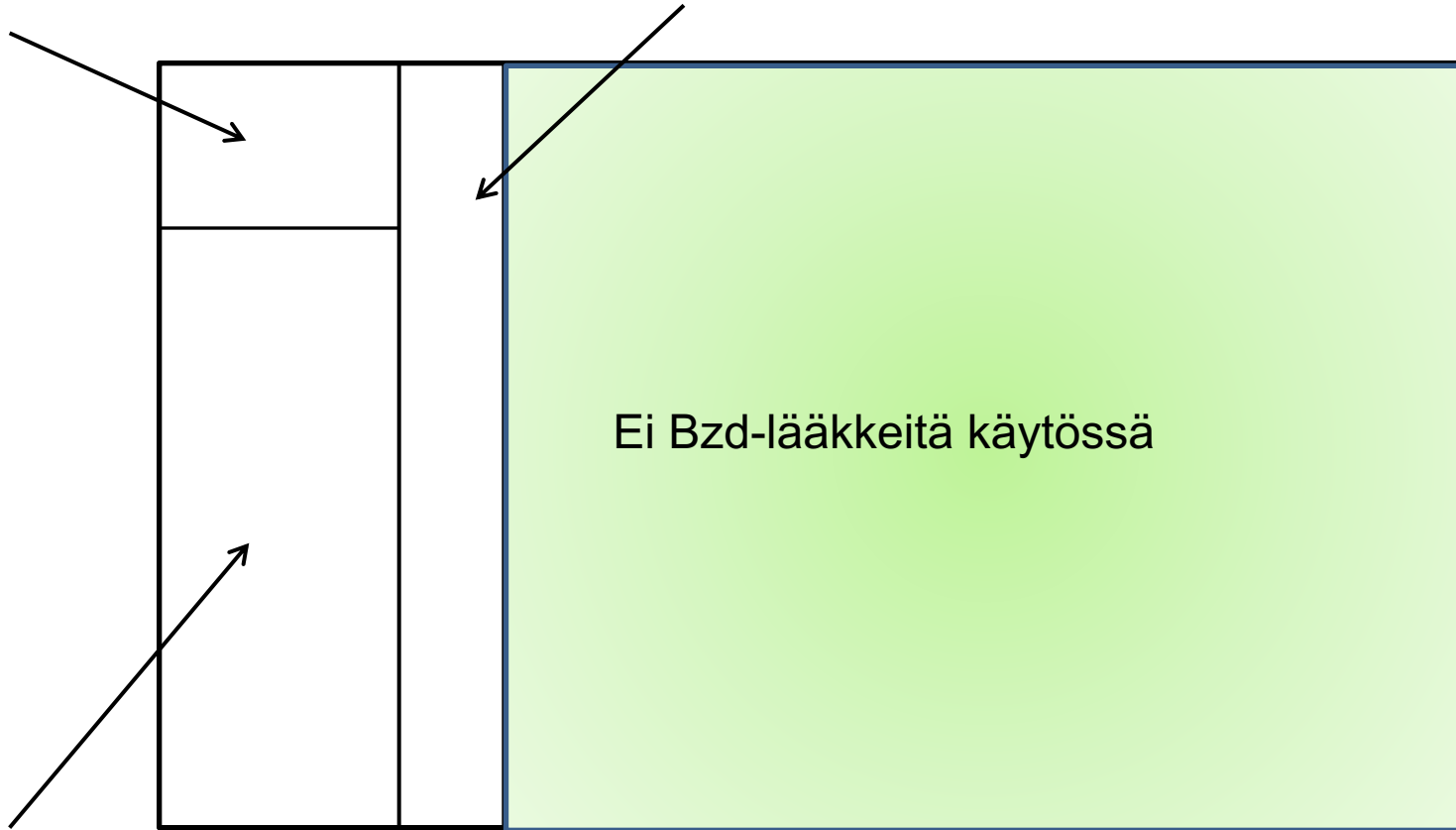
Ei bzd-lääkkeitä käytössä

latrogeeninen riippuvuus / lievä
ongelmakäyttö

Hahmota väestö

Päihdekäyttö-riippuvuus

Ongelmaton käyttö?

latrogeeninen riippuvuus / lievä
ongelmakäyttö

Nyrkkisääntö rauhoittavien
lääkkeiden määräämiseen:
Välttää uusien hoitojen
aloittamista

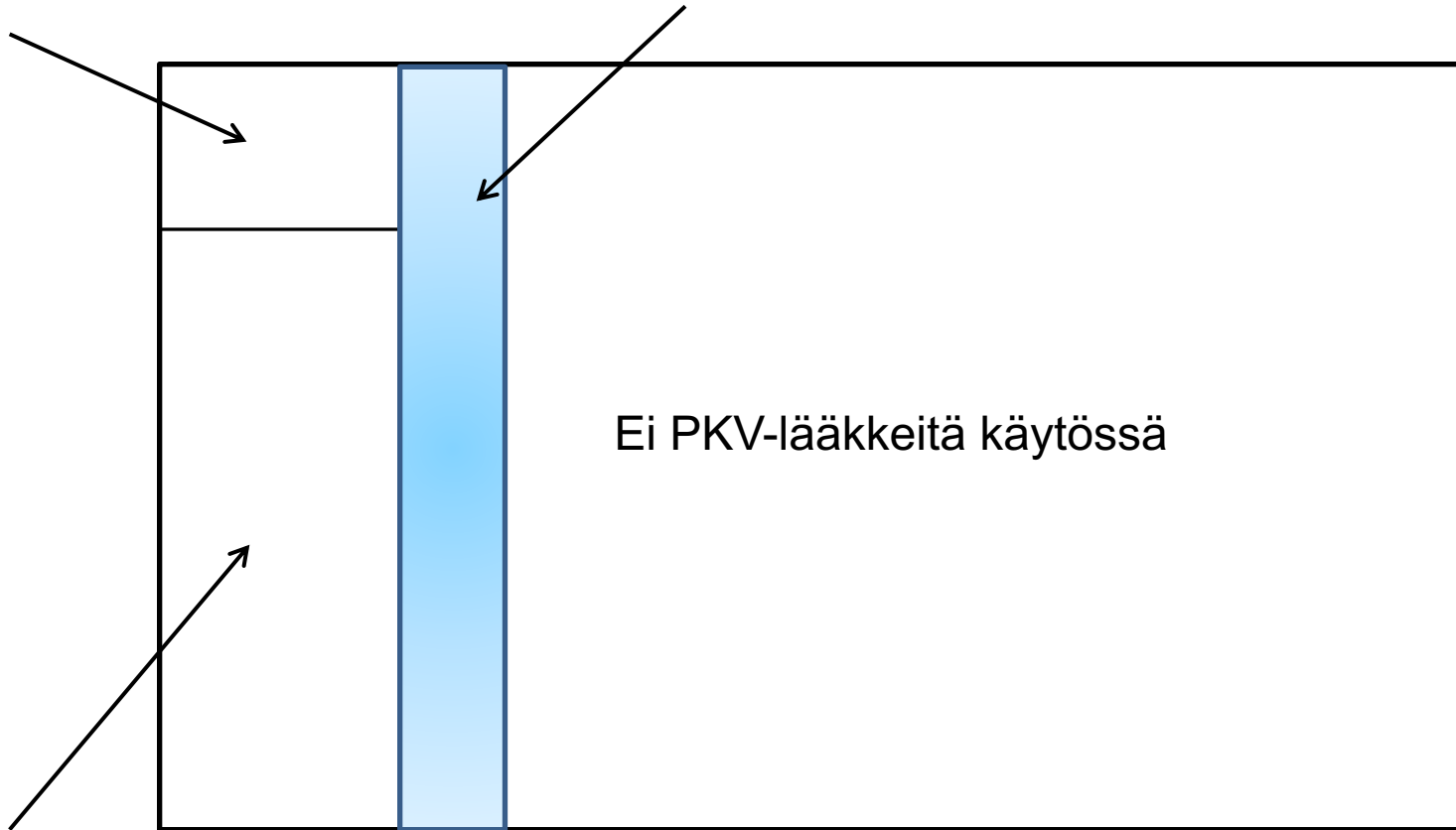
Jos aloitat rauhoittavan lääkkeen, kerro potilaalle...

- Että lääke on ainoastaan lyhytaikaiseen käyttöön
- Lopettamiseen lyhyenkin käyttöjakson jälkeen voi liittyä unettomuutta ja ahdistusoireita
- Ei hoida varsinaista syytä oireen taustalla, poistaa ainoastaan oireet (ilmapallovertaus)
- Pitkään käytettynä riippuvuuspotentiaali on olemassa
- Ei suurimman riippuvuusriskin valmisteita!

Hahmota väestö

Päihdekäyttö-riippuvuus

Ongelmaton käyttö?

Ei PKV-lääkkeitä käytössä

latrogeeninen riippuvuus / lievä
ongelmakäyttö

Ongelmaton käyttö?

- Jos potilaalla on ennestään jokin rauhoittava lääke → älkää aloittako toista bzd tai z-lääkettä rinnalle
- Älkää nostako pitkäaikaisen unilääkityksen annoksia
- Keskustelkaa vastaanottokäyntien yhteydessä annoslaskujen mahdollisuudesta ja antakaa tietoa pitkäaikaiskäytön haitoista

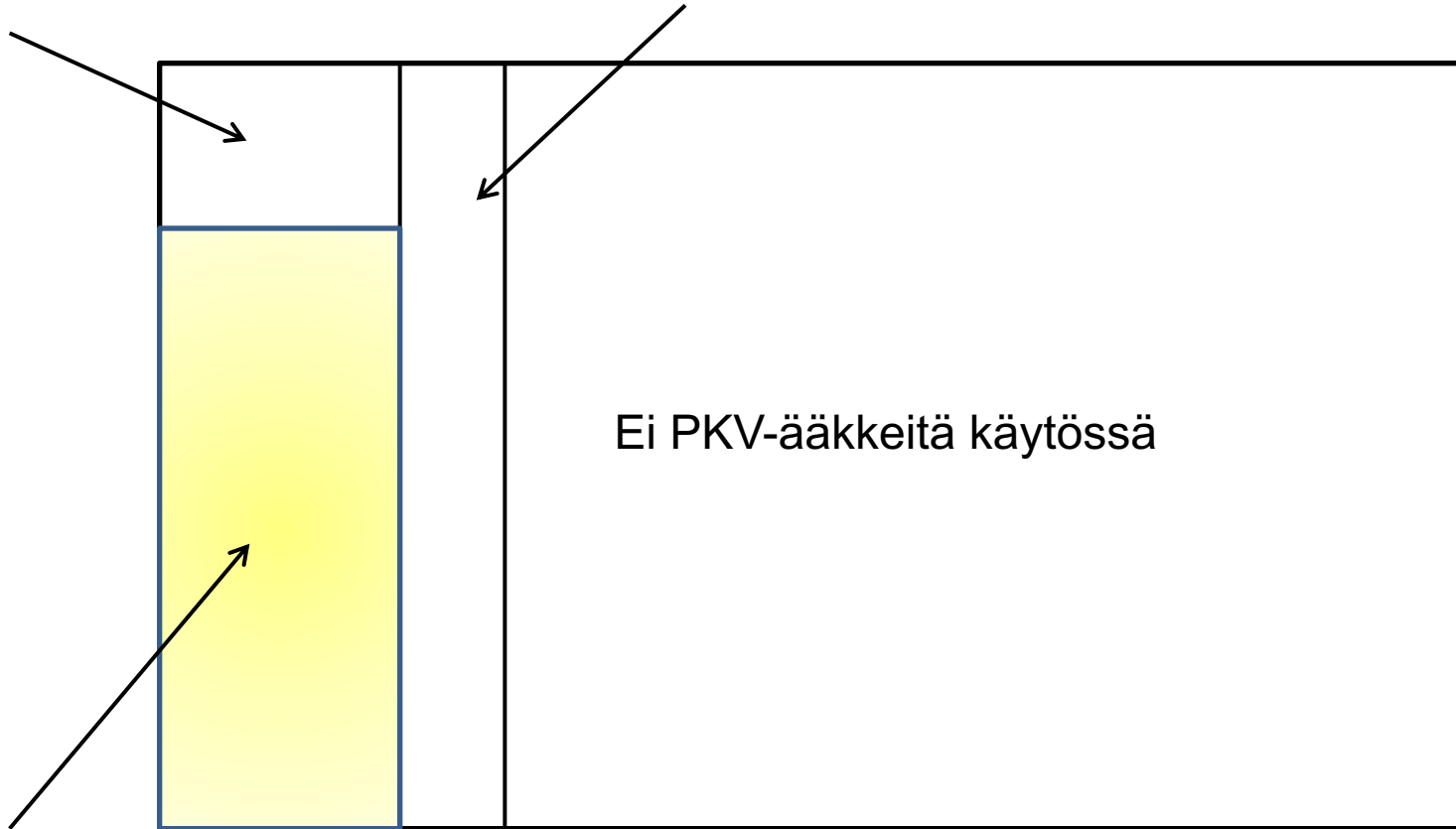
Rauhoittavien lääkkeiden ongelmaton käyttö?

- Sairausras, jonka oireita hoidetaan on asianmukaisesti diagnosoitu
- Ensisijaiset hoidot ja lääkitykset on kokeiltu
- Potilas saa selvän vasteen lääkityksestä
- Annokset ovat hoitoalueella
- Ei tarvetta annoksen jatkuvaan nostamiseen
- Ei vasta-aiheita lääkitykselle

Hahmota väestö

Päihdekäyttö-riippuvuus

Ongelmaton käyttö?

latrogeeninen riippuvuus / lievä
ongelmakäyttö

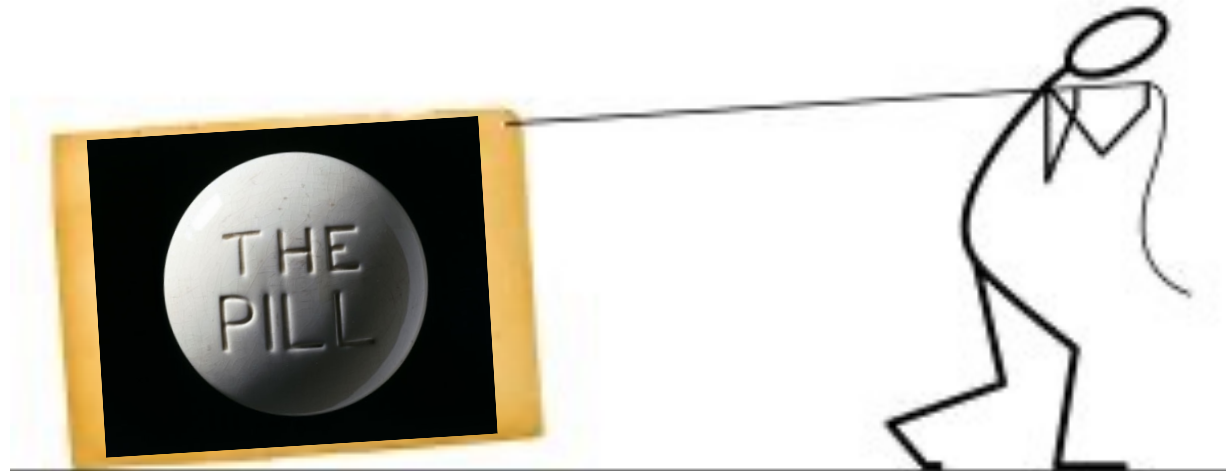
latrogeeninen riippuvuus / lievä
ongelmakäyttö

”Ongelmattomien” joukossa mukana:

- Potilas on aina käyttänyt lääkettä **ainoastaan ohjeistuksen mukaisesti**, mutta riippuvuus kehittynyt siten, että tarpeelliseksi katsottujen lääkemutosten (vähennykset, vaihdot) toteuttamien on ongelmallista lääkitykseen tottumisen vuoksi
- Potilas on käyttänyt vain määrättyjä lääkkeitä, mutta **ylittänyt annoksia omatoimisesti**

Miksi puuttua (iatrogeeniseen) lääkeriippuvuuteen

- Taakka & haitta potilaalle
- Taakka terveydenhuoltojärjestelmälle
- Taakka hoitotiimille
- Taakka läheisille

Lievästi komplisoituneet tapaukset

- Lievästi komplisoitunut:
 - Annokset suuria
 - Useita eri valmisteita päällekkäin
 - Annoksissa tapahtunut kasvua viimeisen vuoden aikana
 - Viitteitä samanaikaisesta alkoholiongelmasta
 - Muusta syystä epäily väärinkäytöstä
- Mutta kuitenkin:
 - **toimintakyky hyvä ja kyseessä vakiintunut hoito**
- Ensilinjan toimenpiteet:
 1. Apteekkisopimus
 2. Psykoedukaatio
 3. Lääkityksen yksinkertaistaminen

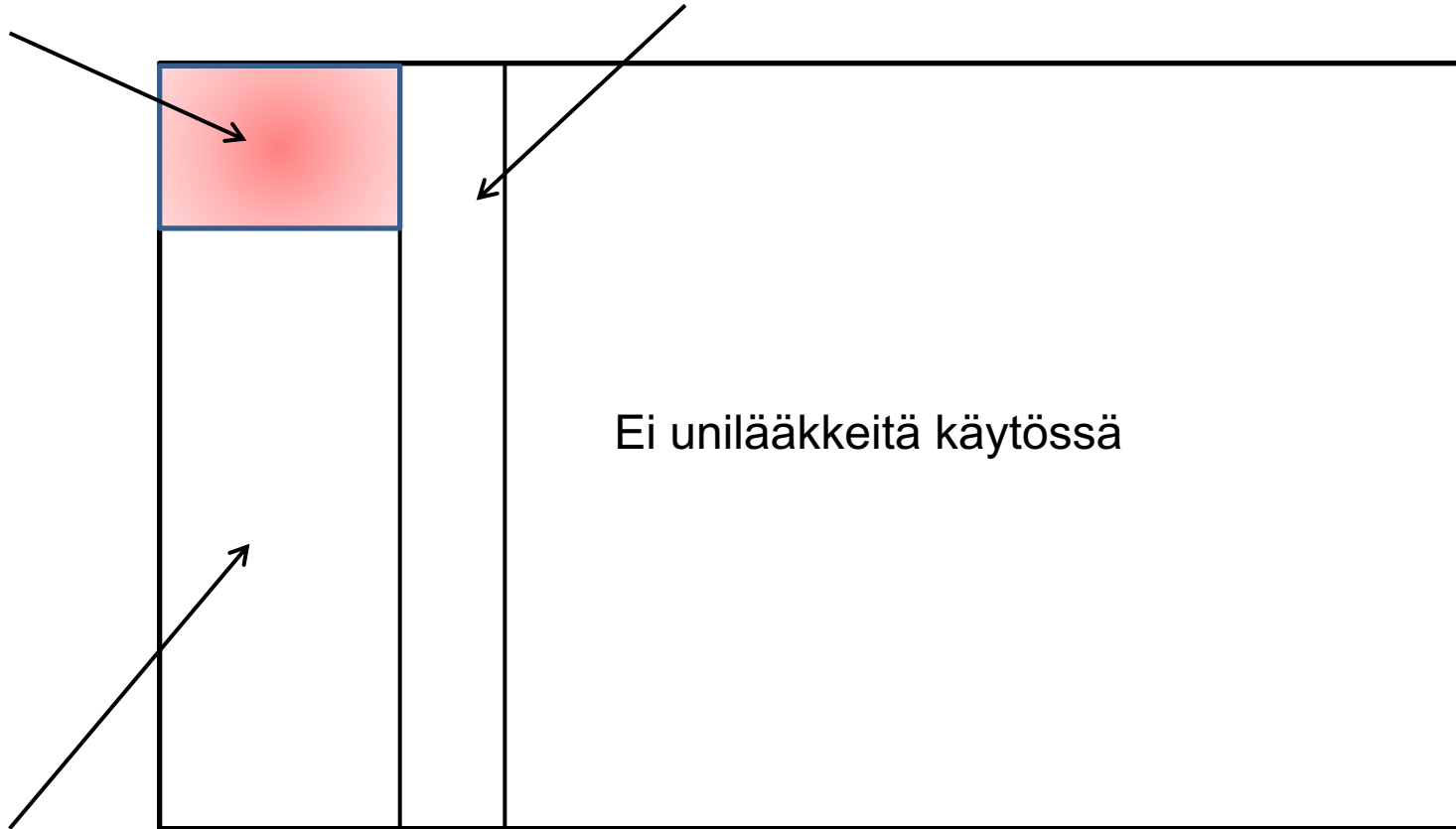
Onko nyt sopiva hetki lääkevähennyksille?

- Ei, koska juuri nyt on meneillään elämässä ja oireissa stabiili hyvä tilanne → miksi siis suotta alkaa keinuttamaan venettä.
- Ei koska juuri nyt on elämässä meneillään kuormittava vaihe ja oireissakin on pahempi vaihe meneillään → lääkevähennysten tekeminen on mahdotonta

Hahmota väestö

Päihdekäyttö-riippuvuus

Ongelmaton käyttö?

latrogeeninen riippuvuus / lievä
ongelmakäyttö

Ei unilääkkeitä käytössä

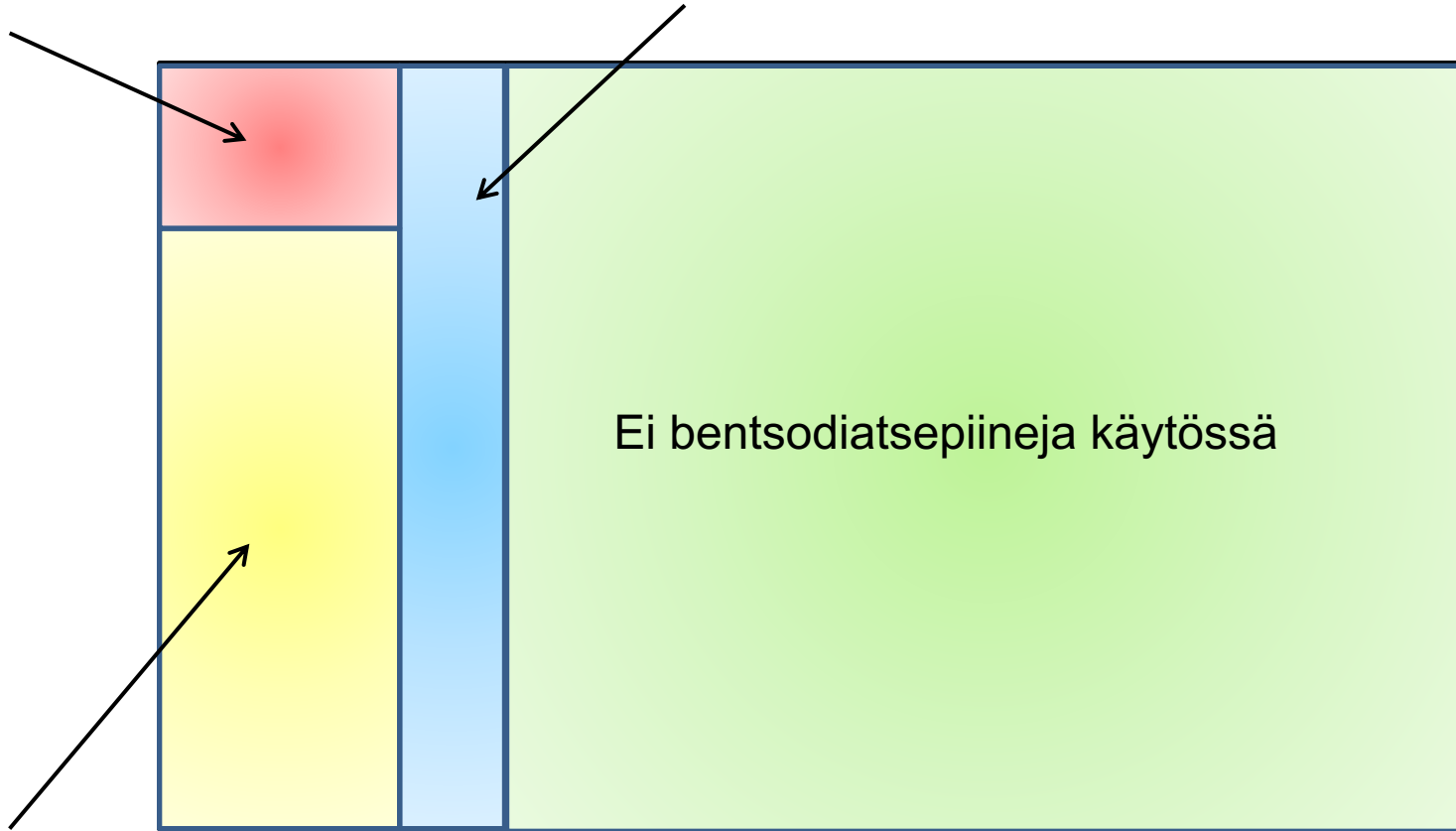
Päihdekäyttöriippuvuus

- Isoloitu riippuvuus: ei muita samanaikaisia merkittäviä päihdehäiriöitä
 - Tilanne selvitetään huolellisesti: kattava päihde/psykiatrinen arviointi → hoitosuunnitelman tekeminen
 - Avovieroitus tiiviissä hoidossa järjestettynä
- Laaja-alainen päihderiippuvuus, jossa mukana rauhoittavat lääkkeet
 - Sama kuin edellä, vieroitus osasto-olosuhteissa
 - Mikäli yksiköstä on aiemmin määrätty rauhoittavia lääkkeitä, niin lääkityksen jatkaminen (yksinkertaistettuna) tiiviisti seuraten hoitosuunnitelman valmistumiseen saakka / osastohoidon aloitukseen saakka

Hahmota väestö

Päihdekäyttö-riippuvuus

Ongelmaton käyttö?

latrogeeninen riippuvuus / lievä ongelmakäyttö

Yhteenveto

- Jos ei käytössä → älä aloita
- Jos ongelmaton käyttö →
 - Älä vaikeuta tilannetta (nostamalla määriä)
 - Koita löytää parempia hoitoja
- Iatrogeeninen riippuvuus / lievä ongelmakäyttö
 - Samat kuin edellä & vieroitushoidot avohoidossa
- Päihdekäyttöriippuvuus
 - Isoloitu riippuvuus → avo- tai osastovieroitus
 - Monipäihderiippuvuus → vieroitus osastolla

***Terveydenhuollon ydintehtävä
potilastyössä: joskus parantaa,
usein lievittää ja aina lohduttaa
potilaitamme...***

